

plazible son, e se desviaron de aquella posició de le-  
tras, que fazia son *despazible*» (RFE VI, 164, 177);  
en castellà se li superposà *aplazible* que ja figura en  
J. de Mena (1438), en la *Celestina* («por su honesti-  
dad muestran un frío exterior, un sosegado vulto, un  
*aplazible* desvío, un constante ánimo e casto propósi-  
to» VI, CIC I, 208.18) i en Nebr. i acabà dissimilant-se  
en *apacible* amb l'ajuda de *paz*, per metacedeusi («muy  
sabrosa y *apazible*», Juan de Valdés, *Diál. d. l. Le.*,  
CIC, 7.7; també 1545 Guevara) i prenent en conse-  
qüència el sentit de 'mans' [c. 1540, DGracián; Cal-  
derón, *Alcalde de Z.* II, esc. 3], veg. més sobre això  
en DECH IV, 572a40-53. En francès no hi ha unani-  
mitat sobre si són etimològicament iguals *paisible* 'pa-  
cífic' i l'antic *plaisible*, com sostingué Cornu (ZRPb. 15  
xv, 530) i s'hi oposà Gaston Paris (*Rom.* XXI, 123-4)  
amb raons que no semblen decisives. Del cast. són  
calcs poc recomanables les formes catalanes *apacible*  
[Belvitges], amb raó rebutjat pel DFa., *placible* i el  
disbarat *apacivol*; *apacibilitat* [Belv.]; no ho és més  
*desapacible* (tampoc DFa.) [Belv.].

*Platxèria* [Lab. 1840; DAg.; DFa.], ultracorrecció  
de *platxeri*, que és alhora més corrent i etimològic:  
adaptació popular catalana de l'it. *piaceri*, pl., 'plaers',<sup>3</sup>  
amb expressiva matisació catalana del mot; no he sen-  
tit mai *platxèria*, mentre que *platxeri*, si bé no gaire a  
Bna. se sent molt en el bon llenguatge parlat de les  
comarques orientals. La major part dels escr. Renaix.  
(almenys els de saba lingüística no manllevada) usen  
*platxeri*: «CHOR DE GOGES. Com est palau no'n daura  
un altre 'l sol / --- / per son *platxeri* Flordeneu se'l  
vol; / mes ay!, com fortalesa, / qu'escala per set ban-  
des l'enemic, / nostra montanya és presa / al so d'him-  
nes monàstics i cantúries / ---», *Canigó* (XII, v. 45);  
sovint en escrs. com Pous i Pagès, AMÁlcover (BDLC 35  
IV, 261), JoCarner («en llur *platxeri* ja hi ha més d'en-  
trenament») i Coromines: «tota la caterva de perols,  
paelles, cassoles, ansats d'aram, semblen éssers d'una  
vida rudimentària, que en les hores augustes dels  
planys i dels *platxeris*, rumien i penen i s'alegren i  
s'abalteixen, amb l'escalfor benigna de la llar», *Silèn*,  
IV, p. 66.

Popularment se sent sempre amb el sentit de 'goig,  
diversió delitosa': el meu pare anotava a l'Alt Empor-  
dà: «*platxeri*: goig, diversió, ex. *donar-se platxeri*, ho  
ha dit l'avi Morrolla» (Llers, 1898); «duc aquest bastó  
per *plàçeri*» m'explicava un pagès vell a la Vall de  
Finestres quan se n'anava a caminar 1964; «és pas tan  
lluny: agafant-ho amb *plàçeri* hi pujaríem amb una  
hora» Abella de Vilallonga (1970). És també el signi-  
ficat que té generalment la variant *platxèria*: «mes qui  
ho diria, al veure-la tan bella!, en sa *platxèria*, / lo  
cranc d'un peccat negre va rosegant-li el pit, / i entre  
humors corruptes que 'n brollen i matèria / demà ---»,  
*Atl.* II, 22a; «potser a la fi m'hauria fet a les seves  
grolleres gaubanses, y hauria fruït de les *platxèries*  
del cos», MrnVayreda (*Puny.* I, XXI, 343 (265)).

Tort. *platxèria* es defineix «conversa alegre i llar-  
g» (BDC III, 105) i també trobem aquesta especiali-  
zació o desviació cap a l'enraonament (comuna amb

altres llenguatges, encara més que en l'al. *unterhaltung*  
'entreteniment' > 'conversa') en el primer d'usar-lo,  
el B. de Maldà: «nos ha paregut sols un quart d'hora,  
tant divertits estàvem en la *platxèria*», «havent estat  
de *platxèria* amb les dos», «fer *platxèria* amb les se-  
nyores Mesades, parentiu de ---», «fent *platxèria* amb  
la filla», «última *platxèria*, de passada [més de'] mit-  
ja hora», *Coll. B. V.*, 89, 109.25, 80, 116, 109.11,  
107.20.

*Platxerios*: «un viarany, que 's clou entre falgue-  
res, / los guia a un bosc d'alzines y oliveres, / del  
munt *platxerios* turbant gentil: / on veu, entre 'l bran-  
catge que floria / ---», *Atl.* (Introd., 21c); «l'aigua del  
riu llisca rissada i *platxerosa* ---», MrnVayreda (*Car-  
linada*, § 3, p. 48); anotava el meu pare el mateix dia  
que allò a Llers, però de boca d'un altre: «*platxerios*:  
deliciós; ex.: *passem pel camí més platxerios*. *Platxe-  
riosament*: «transcorregué la vetlla, breu y *platxero-  
sament*», MrnVayreda (*Sang Nova* II, § 4, 127); «men-  
tres se reya *platxerosament* de sos esglays», VCatalà  
(*Solitud*, 200).

*Plaent* [Llull]: «passà una dona vestida molt no-  
blement, e en ses fayçons havia posades diverses co-  
lors, per ço que fos vista *plaent* als plaers de luxúria»  
(*Blanq.*, NCl. II, 108.18); «he procurat donar --- no sé  
si encertades adicions ---; lo que sí m'es *plabent* y  
penso que no *desplaurà* a quants fullegen lo volum ---  
és la traducció---», Verdaguer (pròleg de l'*Atl.*). És  
un mot que des dels orígens estigué sota l'abassega-  
dora influència de l'oc. ant. *plazent*(t), tan prestigiat  
des dels orígens, i verament en massa, pels trobadors.

Amb -s-, doncs, el trobem també en català, i en els  
mateixos autors: «--- Blanquerna molt fo bell a veer,  
cor natura havia donades a son cors totes les fayçons  
qui són als hulls *plazents* e agradables, en cors humà»  
(*Blanq.* I, 79.9); «--- / cal que, per fer-li oferta *pla-  
sent*, del taronger / que entre esmeragdes mostra sa  
fruyta d'or més rossa, / n'arribes, de puntetes, lo ci-  
meral a haver», *Atl.* (II, 9b); «après dinar / reposa-  
ràs, / contemplaràs / sa *plazent* cara, / no de mada-  
stra / ---», JRoig (*Spill*, 12873); «hi hagué --- a Madrid  
un cambi de noms en lo ministeri, ab cual *plazent*  
motiu uns quants infelissos hi varen pagar la festa ---  
aparegué en la Gazeta un reguitzell de cessantias»,  
Genís Aguilar (*Julita*, p. 14); i no ha deixat de trans-  
cendir fins a les arrels del llenguatge popular de co-  
marques conservadores: «aquell camí és més *plazén*  
que aquest» 'bo de pujar-hi' Guillerries (Querós, 1936);  
un poc alterat a la pàgina mallorquina: *prazén* Ma-  
nacor, Inca (BDLC IV, 273).

De *plazent* és derivat català *plazenteria* 'agrada-  
ble aparença', 'cosa afalagadora': «los lagoters --- tos-  
temps se estudien de fer caure los hòmens e de lunyar-  
los de veritat, proposant-los ab *plazenterias* diverses  
falsies ab quèls enganen», Eiximenis (*Dones*, § 183,  
fº 131rb, fragment potser prosificat: *EntreDL* I, 209,  
16); «axí com lo bon metge, que no guarda lo plaer  
del pacient, mas lo profit --- usaré jo en tu, car lo meu  
ofici no és dir *plazenteries* ne lagots, sinó desenganar»,  
BMetge (*Somni* III, NCl., 90.20); «los dos amants se